

Gaspar Espuña:

l'educació, el turisme i l'empresa des de l'humanisme cristià

Gaspar Espuña i Berga (Olot, 1935 - Barcelona, 2017) va ser una personalitat d'origen olotí. Emprenedor i creatiu, desenvolupà la seva vida en ambients diversos, des de l'àmbit religiós fins al cívic, l'educatiu i l'empresarial, i impregnà els seus projectes d'un esperit humanista cristià, social i de servei a Catalunya. Sempre, envoltat de joves.

Text > **JOAN CALS I GÜELL**, CATEDRÀTIC EMÈRIT D'ECONOMIA A LA UAB

Gaspar Espuña va deixar el seu Olot natal als onze anys per anar a estudiar al Seminari de Girona i, després, va continuar filosofia i teologia a Roma. D'aquests anys arrenca la seva amistat amb mossèn Joan Busquets, que va durar tota la vida. De tornada va fer una curta estada de professor al Collell, que va acabar el 1960 amb el nomenament com a vicari de la parròquia de la Bisbal d'Empordà. El seu esperit optimista i transgressor, amant amb sornegueria, li va procurar un corrent de simpatia entre un sector del jovent més inquiet, que identificava en mossèn Gaspar l'ambient renovador eclesial dels temps de gestació i desenvolupament del concili Vaticà II. Aquell despatx parroquial ombrívol, impregnat d'una intensa olor de

>> Espuña amb una colla de joves a la Bisbal a començaments dels anys seixanta.
(Font: ARXIU FAMILIAR)

tabac, era un atrafegat focus d'alegria i creativitat. El compartia amb el també alegre, modest i generós mossèn Jesús Bosor, que posteriorment va lliurar la seva vida a la tasca de missioner a l'antiga Rhodèsia.

Exercí una gran influència en l'educació de molts de nosaltres: Margarita Suñer, Nuri Riera, Maria Rosa Albertí, Carme Fabrellas, Enric Matarrodona, Antoni Xifre, Xavier Garriga... L'escoltisme va ser, probablement, l'àmbit en el qual més es projectà la seva vocació

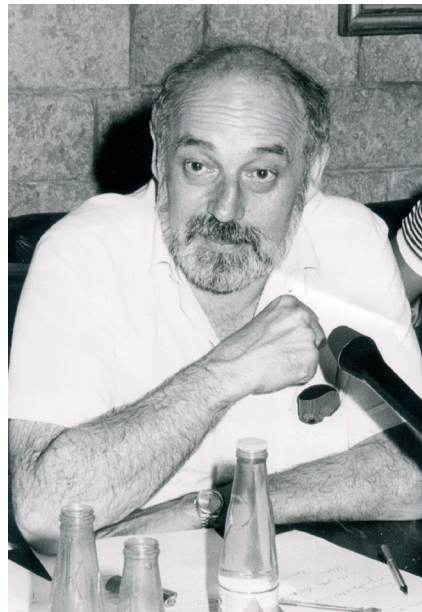
>> Gaspar Espuña, amb la seva mare.
(Autoria: JOAN CALS)

educadora. Des de l'inici establí una bona col·laboració amb Jordi Frigola, d'edat semblant, sobre el qual requeia la responsabilitat principal de l'agrupament de nois Sant Martí. El compromís catalanista d'ambdós era un factor d'unió escàs en l'època.

A partir de 1963 la seva activitat de vicari prosseguí al Maresme, primer a Canet de Mar i després a Calella, amb l'encàrrec de fundar entre aquesta localitat i Pineda la parròquia de Poble Nou. Allà, la seva personalitat fou influïda per dues realitats que el van motivar la resta de la vida: d'una banda, la de la immigració i els ambients de la peri-

>> *España amb un grup de participants a «Jovenut i turisme» el 1967. (Font: ARXIU ANTONI XIFRE)*

>> *Espuña en una trobada de professionals del turisme a Begur. (Font: ARXIU DEL CETT)*

fèria i la marginació; de l'altra, la potent i desbocada força transformadora del turisme, a l'interior de la qual establí les primeres coneixences amb empresaris del ram, com els Vila i els Bagó.

De la unió entre l'interès per l'educació dels joves i la preocupació pels processos d'alienació en les zones de massificació turística, la imaginació d'aquell capellà atrevit va idear «Jovenut i turisme». El projecte consistia en l'assentament de grups de nois i noies de diverses nacionalitats a les poblacions de la costa, on havien d'actuar com a agents de dinamització cultural i cívica, practicar els valors de l'amistat, el respecte i el diàleg intercultural, i viure la fe religiosa en un ambient lliure. Cada grup tenia un responsable i l'assistència d'un consiliari. L'organització els procurava habitatge i feina en comerços, hotels i càmpings, i altres activitats, com la distribució del diari *L'Indépendant* a les platges. El 1966 van ser tres els grups que, al Maresme, experimentaren la iniciativa. Els dos anys següents el nombre de grups es va multiplicar i es van fer presents a moltes localitats de la costa, des de Canet fins a Llançà. Josep Maria Lloveras, alt funcionari europeu, que hi participà i que des de llavors esdevingué un dels amics en qui més confià Espuña fins al final, ha deixat escrit: «No sé com en Gaspar i el petit grup de gent valuosa com en Joan Cals, en Josep Maria Queralt i d'altres que l'envoltaven s'ho enginyaven per mantenir una organització i una logística relativament complexes i que

exigien una xarxa de contactes nacionals i internacionals». (Vegeu el llibre de la Fundació Gaspar Espuña CETT *Gaspar Espuña i Berga: Pinzellades d'una vida*, 2009. Totes les citacions de l'article són d'aquesta obra.)

«Jovenut i turisme» tenia la cobertura del Bisbat de Girona, de Narcís Jubany, que confiava plenament en l'home que tenia al seu càrrec la pastoral de Turisme. Es tractava de Narcís Tibau, el sacerdot de Sant Daniel, després missioner, interlocutor comprensiu d'aquest projecte *sui generis* d'obertura al món modern i a les noves realitats socials de mossèn Espuña, el magnetisme

del qual va atreure fàcilment capellans joves de la diòcesi, així com consiliaris belgues, francesos, alemanys i holandesos, contactats per les vies més insospitades. Aconseguí formar al seu entorn uns grups humans magnífics de clergues i seglars, representatius de l'esperit conciliar de l'Església de l'època i de la capacitat de convocatòria de la seva personalitat.

El canvi de vida

A final dels anys seixanta Gaspar Espuña va prendre la decisió de secularitzar-se i d'emprendre una nova vida,

>> *Espuña al seu despatx del carrer de la Canuda de Barcelona. (Font: ARXIU DEL CETT)*

personal i professional, a Barcelona, però no solament va mantenir vigoroses les arrels gironines, sinó que les va estendre molt més. Els primers temps van ser durs. Estudià psicologia i es procurà feina creant una empresa de formació i de consultoria en el camp del turisme amb l'agent de viatges Josep Maria Trias i altres socis. Va néixer, així, el Centre d'Estudis Tècnics Turístics (CETT), que tenia com a activitat principal la de preparar els alumnes per a l'obtenció del títol de tècnic en empreses turístiques. Va constituir una família amb la bisbalenca Maria Rosa Viñas, amb qui va tenir dues filles: l'Eva i la Laia. El matrimoni es va separar el 1978. Més tard va afillar-se la Rezana, una noia d'origen albanès.

L'escola de turisme es va ubicar inicialment al carrer de la Canuda de Barcelona i aviat va guanyar un cert nom. Els alumnes augmentaven ràpidament i, talment com havia acreditat en etapes anteriors, Espuña novament aplegà entorn seu, per exercir la docència, un equip humà valuós. En el CETT dels anys setanta hi treballava força gent (Àngel Miguelsanz, Eulogi Bordas, Joan Turró, Climent Guitart, Eugeni Aguiló, Abel Bertomeu, Domènec Biosca, Lluís de Borja, jo mateix...) que, posteriorment, va tenir un perfil propi en l'estudi, l'assessorament i la gestió del turisme.

El 1971, però, Espuña s'havia des-

>> Espuña amb les seves filles Eva i Laia i amb Josep Maria Lloveras. (Font: OSÀCAR FILMS)

connectat temporalment del CETT, on tenia una participació minoritària del capital. A través de la Fundació Jaume Bofill, constituïda el 1969 i dirigida inicialment pel seu amic Fèlix Martí, va traslladar la residència familiar a Ginebra, estudià ciències polítiques i treballà en la projecció exterior de Catalunya. Retornà el 1974, en l'ambient efervescent del final de la dictadura i

de la transició política, va participar en mobilitzacions de l'època (principalment amb Justícia i Pau, entitat de la qual fou secretari general), coordinà l'àmbit de turisme del Congrés de Cultura Catalana i es va vincular una curta temporada al Reagrupament Socialista de Josep Pallach.

En l'aspecte professional, es reincorporà al CETT i aviat en va aconseguir el control per fer-ne la gran obra de la seva vida.

Del CETT al Campus CETT-UB

El projecte de Gaspar Espuña per al CETT es caracteritzava perquè buscava ampliar la formació a tots els camps de l'activitat turística, atorgar-li un segell de qualitat i impregnar aquesta formació i la mateixa institució dels valors de l'humanisme cristià, amb un gran respecte per la diversitat ètnica, cultural i religiosa. És així com el CETT va esdevenir un grup empresarial (que també va promoure i gestionar Família Hotels), va tenir agència de viatges pròpia i va exercir una influència decisiva en l'organització d'ens a escala local (patronats, centres d'iniciatives turístiques...) dedicats a la promoció del turisme. Ara bé, l'expansió d'èxit del CETT va haver d'afrontar les limitacions de capital que li eren pròpies des de l'inici. Aviat trobà el suport dels empresaris de la Costa Brava Jordi Co-

>> Inauguració de les noves instal·lacions del CETT. (Font: OSÀCAR FILMS)

mas i Narcís Coll Frigola, que sempre van ser al seu costat.

A través del CETT España es va convertir en un poder fàctic del turisme a casa nostra, que competia o s'aliava, en funció dels projectes i de les èpoques, amb altres poders, com Jordi Vila Fradera, Joan Gaspart Solves o Ramon Bagó. En els primers governs de la Generalitat podria haver ocupat càrrecs de responsabilitat de turisme, però sempre va preferir exercir externament aquesta influència, que quadrava bé amb la seva habilitat especial per a les relacions humanes i el seu tarannà independent.

El creixement de la planta hotelera que Barcelona va haver de dur a terme per albergar els Jocs Olímpics de 1992 li va oferir l'oportunitat de tenir un hotel escola. Feia temps que maldava per aquest projecte. Va arribar tard a la cita olímpica, però finalment l'Hotel Alimara, a la Vall d'Hebron, va ser una realitat el 1995 i, al seu costat, un any després, les noves instal·lacions del CETT. Des de fa una vintena d'anys, aquest complex acull mensualment un sopar tertúlia de gironins residents a Barcelona.

Als anys noranta, a Espanya es va obrir el debat sobre l'anomalia que els estudis de turisme constituïssin un ensenyament a part del sistema educatiu general i, en particular, que no estiguessin previstos al catàleg de les titulacions universitàries. Això afectava els interessos de les nombroses escoles privades existents, majoritàriament contràries a la modificació de l'*status quo*, però el CETT d'Espanya s'hi mostrà favorable, en nom de la millora de la qualitat de la formació. La relació de confiança amb el catedràtic d'economia i posterior rector de la Universitat de Barcelona (UB) Joan Tugores facilità la seva adscripció pionera a aquesta institució. D'aquesta manera el CETT va esdevenir el Campus de Turisme, Hoteleria i Gastronomia de la Universitat de Barcelona, el Campus CETT-UB.

Ja al segle XXI, amb la salut debilitada, i encara exercint el lideratge del grup CETT, va continuar l'expansió de la seva cartera de títols i de serveis, i va engegar un altre projecte ambiciós i arriscat: la construcció de la residència universitària Àgora BCN, inaugurada el 2006. A Espanya li feia una il·lusió especial, perquè l'obra sintetitzava l'esperit d'acollida i determinats valors que havien estat el seu motor vital.

Van seguir anys de pensar en el futur

del CETT sense ell, i de procurar fer durable la filosofia de la qual havia impregnat la institució. Per això impulsà i presidí la Fundació Gaspar España CETT, a la qual va fer donació de les seves accions, com altres socis. Les seves filles l'acompanyaren en el patronat els primers anys. Posteriorment, Antoni Sansalvadó, primer, i després Narcís Coll Ferrer el succeïren en la presidència.

El 2005 es va jubilar i va rebre la Creu de Sant Jordi, i l'any següent, la Medalla d'Honor de la Ciutat de Barcelona. El palafrugellenc Miquel Alsius fou nomenat nou president de la Fundació i Maria Abellanet, directora general.

Nota final

Escrivia amb raó Lluís Busquets que Gaspar España «ha tingut molts companys de viatge». Els noms propis que

apareixen en aquest article en són una mostra força limitada, que, pel que fa al CETT, necessàriament han d'ampliar-se amb els de Monique Rous (la seva eficient i delicada secretària personal) i els de Manel Bassols i Assumpta Domènech, que han desenvolupat tota la seva vida professional a la institució. Però després hi ha la plèthora d'amics que, si bé amb molta rotació, van poder gaudir de l'afecte d'aquesta personalitat extraordinària (a vegades abrupta, però sentimental) perquè, com ell mateix afirmava, «a la vida he estimat molt».

Tres havien estat, en expressió personal, els seus impulsos vitals: «la meva fe, la vocació de servei al meu país, Catalunya, i la dedicació al món del turisme i de la formació».

>> Concessió dels Premis Alimara. (Font: OSÀCAR FILMS)

>> España després de rebre la Creu de Sant Jordi. (Autoria: JORDI BEDMAR)